

A madarak országútja

Hazánk a költöző madarak őszi repülőjáratának egyik csomópontja; sok madárfaj ősidőktől megszokott vonulási útja halad át az ország területén. A madáresegek úgy választják meg a repülés útvonalát, hogy minél rövidebb ideig kelljen nyílt tenger felett tartózkodniuk. Az északra költözők a Boszporusz, Olaszország déli csücske, vagy Gibraltar felé veszik útjukat. A tájékozódásban nagy segítség az őregek tapasztalata, de újabban kutatják azt is, milyen hatása van ebben a földmágnességnek, a csillagok és a Nap állásának. A folyók éjszaka is fénylő csíkja szintén segít az eligazodásban.

Az egyik legfontosabb madárországút például a Duna vonala. A madarak vonulása idején nagyobb látószöveget keresve 2500–3000 méter magasságban repülnek, de pilóták találkoztak már négy kilométer magasságban vonuló darvakkal is.

Zentai képzőművészek kiállítása Vásárhelyen

Az a kiállítás, amely vasárnap délelőtt nyílt meg a hódmezővásárhelyi *Tornyai János Múzeumban*, ötödik alkalommal ad hírt a zentai művésztelep tagjainak mind érdekesebbé váló munkásságáról. Az újabb kép- és szoborcsoport feltétlenül méltó a fél évtizede taró ismerkedéshez: mint a zentai művésztelep múlt évben megnyílt, immár 18. tárlata egyszerre vall a már elért eredményekről és az újabb kísérletekről.

Az eredmények? Zenta — majd két évtizede — a modern európai irányzatok egyik legjelentősebb jugszláviai gyűjtőhelye; az ott csoportosult művészek mértéktartóan s egyéni céljaik érdekében használják fel az egymást váltó, egymásba folyó irányzatokat. Leginkább a *taszizmus* jellemzőivel figyelhetők meg a táblákon, ám itt-ott a lassan divatjává vált *pop-art* irányzat nyomai is megtalálhatók. (Az előbbi megjegyzés igazát főképp Baráth Ferenc, az utóbbiét Markulik József érdekes munkái hitelesítik (Szép és látványos képek készülték aztán a mostanában oly „felkapott” *szeccszó* stílusában — *Guelmino* Valéria kombinált technikájú

munkái —, valamint a mi *Kondor* Bélánál által is művelt, talán egy keményebb, férfiasabb *szürrealizmusnak* mondható irányzat szellemében (*Maurits* Ferenc tusrajzai).

A kísérletek? E műtárgycsoportba többek között Ács József hatalmas — *Információ I., II., III.* című — alkotásai sorolhatók, mivel erősen absztrakt formákkal sem nem gyönyörködtetnek igazán, sem nem informálnak; s épp így *Kapitány László Kompozíciói*, amelyekről megint csak valami szándékolt elvonatkoztatás érződik.

Kalmár Ferenc vasból és terrakottából készített térformái és Petrik Pál ezüstszürke falitáblái tetszetős munkák — túl a kísérleteken, de az eredmények bírdalmán még valamivel innen.

A zentaiak vasárnap megnyílt kiállításán — amelyet dr. Dömötör János múzeumigazgató, országgyűlési képviselő köszöntött szavai után *Tripolszky Géza* zentai múzeumigazgató adott át az érdeklődőknek — október 18-án megnyíló tárlatukkal viszonozzák a magyarországi vendéglátók.

A. L.

Amerikai, fehér és hull a fáról

Nem tudom, szeretik-e a rébuszokat; én apró gyerek korom óta tiszta szívből lelkesedem értük. Persze a teljes igazság kedvéért azt is hozzá kell tennem, hogy csak a kellemes rébuszokat szeretem, az olyanokat, amelyek keresztretjévény formájában tornáztatják meg agyamat a pihenés tünde óráiban, vagy az olyanokat, amelyek a televízió előtt biztosítják másfél óráig permanens ráadását körmeimnek.

A kellemetlen rébuszoktól viszont félek, félek miként a kolerától. Pedig sajna ilyenek is adódnak. A legújabbat például így hívják: *hyphantria cunea*.

Ó, igazán ne mondják, hogy nem ismerik a megfejtést: amerikai, fehér és így ősz tájéka vidáman hull a fáról, bár valamikor nem hullott, mert csak a negyvenes évek elején hurcolták be Európába, hogy elsősorban az útmenti fasorokban, de az elhanyagolt háztáji kertekben és gyümölcsösökben kártékonykodjék. Hernyója hosszú, serteszőrű, hátán sötétzöld sávokkal, a leveleket rágja le. De hogyan! A múltkoriban az egyik Bercsényi utcai ház udvarán állva, azt hittem, hogy zuhog az eső. Később világosítottak csak fel, hogy ez az amerikai, fehér és hullós fénykodik csupán, nem az elemek. A serteszőrű sötétzöld sávokat viselő her-

nyéről annyit sikerült megtudni még, hogy báb állapotban telel át, s igazi kártételét tavasszal kezd, no meg azt, hogy az eladó legénysorba serdült hernyók ellen ásványolajos DDT-emulziós permetezéssel lehet védekezni.

Lehet. Ám, de Szeged kies városában nem védekezik senki. Vajon kinek kellene? Talán az ingatlanközvetítő Válatnak? Vagy netalántán a tanácsnak? Ki tudja?

Egyik ismerősöm már belevesztett ennek az ügynek roppant hínárjába, ugyanis megpróbálta megtudni, hogy kinek kellene harca indulni a sötétzöld hátúak inváziója ellen. Ám csak telefonszámlája, nőtt, használható információinak száma nem. A tény, hogy egyelőre nem permetez senki. Ez az amerikai fehér pedig csak rág és hull a fáról, és mászik ruhán és szobában, konyhában és élelőkamrában háborítatlanul, hogy idővel begubózzék, tavasszal elkezdhesse igazi kártevését. Hogy miért van ez így, ez egy újabb kellemetlen rébusz, s miután magam nem tudtam megbirkózni vele, feltettem egy barátomnak is a kérdést. Ő maliciózan csak ennyit mondott: ha ez az izé leeszi a leveleket, akkor nem kell dolgozni az utcaseprőknek, ez pedig tiszta haszon!

Lehet, hogy igaza van?

Petri Ferenc

Képernyő

Constance és Lana

A hét végi képernyőn két asszony figurája hagyott mélyebb nyomot. Szombat este Constance-zé, vasárnap Lanáé. Mindkettő vonzó teremtes. Constance, miután férjet fogott magának, a hosszú-szép házasságot megpróbáltatásain át is ösztönös- okos asszonyileleménnyel meg tudta tartani — Lana, miután férjet kapott magának, a hosszú-változatos házasság megpróbáltatásain át is ösztönös- okos asszonyi leleménnyel meg tudta gyilkolni. Constance szülőapja Sommerset Maugham — Lanáé a bűnügyi ténykrónika és Alfred Hitchcock.

Sommerset Maugham is saját fazonú megoldást kínál. Hitchcock sem mellőzheti erkölcsreceptjeiből a hullát. Constance *Talpig úriasszony*, ha közben-közben a szíve majd megszakad — Lana pedig éberrel vigyázza karrierjét, s ha közben a szíve majd megszakad, friss Oscar-díjjal búcsút vesz kellemetlen

Liebmann Béla felvétele

A talpig úriember talpig úriasszonyával, Gábor Miklós és Bérés Ilona

férjétől. (Isten veled, sal megszabaduljon házastársától, ahhoz kevés a bravúros útés, sajgóközelben a nyomokat is el kell tüntetni. Egyszóval bonyolult. Nem tanulságokat kínáltak tehát Maugham és Hitchcock. Szórakozást. Mindketten a maguk módján.

N. I.

Szegedi művészek

Pataki Ferenc

Szegedi származék — felsővárosi. Itt gyerekeskedett a falusias utcákban; mászta a fákat, rúgta a port, s focizott, focizott, focizott, mint annyi más, mezítlábás társa. A gimnáziumot is Szegeden kezdte. Annak rendje, módja szerint beiratkozott a Radnóti Gimnáziumba, s ha bátyja — már akkor ügyes rajzoló, ma szintén kiállító festőművész — nem kerül fel Pestre, valószínűleg itt veszi kézbe az érettségi bizonyítványát...

De hát — erősnek bizonyult a testvéri példa, és Pataki Ferenc, a Felsővárosi gyermekbandának hajdani tőztagja felutazott a fővárosba, s ott előbb a képzőművészeti gimnázium — majd egy postal segédmunkálkodással eltöltött esztendő után — a képzőművészeti főiskola hallgatója lett. Tanítványa Bernáth Aurélnak.

— Egy ideig tanulmányokat rajzoltatott a mester, majd hagyta, hogy ki-ki a maga ízlése, kedve szerint fessen — emlékezik most a főiskolás évekre. — Izgalmas, szép idő volt ez...

Annál kevésbé az az életszakasz, amikor akadémiai diplomával a zsebében — immár feleséggel, gyermekekkel — Pesten alberlelt. — Aztán drága pénzen váltott zugoktól menekült aztán haza, s foglalta el, vette birtokába tubusai, ecsetjeivel a Lenin körüli művészlakások egyikét.

— Tehát érdemes volt hazajönni? — Ami a szorosan vett életkörülményeimre illeti, feltétlenül! Szülővárosom műtermes lakással fogadott, s ezért aligha lehetek eléggé hálás. Ami viszont alkotói közérzetemre vonatkozik...

— Magány, társatlanság? — Olyasmí. Pesten a fiatal művészek stúdiójának tagja lettem — nagyszerű volt érezni a társak érdeklődését, figyelmét; hallgatni a szakértő megjegyzéseket.

— Ezért folytatódna a közös pesti kiállítások? — Ezért! A régi barátokkal mutatkoztam be a IX. kerületi pinceszobák tárlatán, Angyalföldön, s ezért is já-

rok el már három éve Zala megye egervári művésztelepére. Nekem nagyon fontos, hogy őszinte és szakértő bírálatokat halljak, s hogy legyen kikkel megbeszélni a munka során felvetődő kérdéseket. Figyelem kell; erős és érzékeny kontroll!

— Megbeszélni például azt, hogy melyik az „igazi” művészet: a figuratív vagy a nonfiguratív...

— Többek között ezt is, de csak sok más kérdés mellett. Én ugyanis azt vallom, hogy nem azért jó egy kép, mert figuratív, vagy azért, mert nonfiguratív. Az értéket nem az azonnal érthető jelek, jelképek hordozzák. A végső eredmény a fontos! Az, hogy őszinte-e, igaz-e, amit a festő elmond. És nagyon sokszor van úgy, hogy csak nonfiguratív eszközökkel szólhat tisztán az ember.

— A túlzottan elvont munkákat viszont a közönség nagy része nem érti!

— A művész — ha igazán őszinte — nem visszakoehat, csak azt mondhatja el, amit igaznak tart, s úgy, ahogy azt érzi. A közönség ízlését kell csiszolni. képzőművészeti tájékozottságát növelni, ha azt akarjuk, hogy nőjön a hozzáértők tábora.

— És Szegeden van lehetőség népes és értő tárlatokat szervezni nevelni?

— Úgy hiszem van! Érzem a közönség rezonanciáját, s többek között ezért is vállalkozom arra, hogy itt rendezzem meg első önálló tárlatomat, amely novemberben lesz látható a múzeumban Horváth Mihály utcai képtárban.

— Inkább a régi, vagy inkább az új munkák szemléjeként?

— Nagyrészt új képekkel jelentkezem. Most dolgozom ezeken a friss vásznakon, s úgy dolgozom, hogy a lehető

legjobbra, legszebbre sikeredjenek.

— Még egy kérdés: érezhető-e Szeged mai képzőművészetében valami megújulási folyamat, egy egészséges előre-mozgás?

— Feltétlenül! Végtekintve az itt munkálkodókon, sokukban komoly tehetséget látok, egy igazán tartalmas művészet kibontásának lehetőségét érzem. Csak dolgozniuk kell! Rajzolni, festeni; sokat, keményen. Ez az én programom is — ahogy az erőmtől telik, én is ezt teszem!

Akác László

Bach-koncerttel kezdődik a Collegium Artium

Ma, kedden este 8 órakor ünnepi koncerttel indul a József Attila Tudományegyetem népszerű Collegium Artium sorozata. A tizenegyedik évadját kezdő művészeti kollégium első programja Bach-hangverseny a domban, Rozmann Ákos orgonaművész és Gyimesi Kálmán operaénekes közreműködésével — orgonán Várady Zoltán kísér.

A Collegium Artium idén kilenc szekcióban várja érdeklődőit. Újdonság az irodalmi szekció, ahol modern drámákat elemeznék neves rendezők, Ádám Ottó, Marton Endre és mások. Az előadásokon fővárosi és szegedi előadóművészek is közreműködnek. A színház-tudományi szekcióban Székely György, Hermann István és Nemeskürty István tartanak előadásokat, a modern irányzatokat elemző képzőművészeti szekcióban pedig dr. Németh Lajos és Lánosz Sándor. A zenei tagozat idei programja Beethovenről szól, dr. Nagy István és dr. Káldor János előadásában. A polytechnikum, ahol az orvosgyógy-

és a JATE természettudományi karának professzorait, előadót hallgatják, a jogától a csillagászatot át a féltékenységi komplexumig terjed az előadások témaköre. Modern lengyel és francia filmek mellett a Balázs Béla Stúdió újdonságai és az egyik magyar film ösbemutatója ígér csemegét az Art Kinó hallgatóságának. *Pege* Aladár, a *Tolcsai*-duó, és a *Bajtala*-trio működik közre a dzsesszklub rendezvényein, míg a TIT-tel közösen szervezett filmbaráti kör szeptember 27-én az Örök visszatérés vetítésével indul a Szabadság Filmszínházban. A további vetítéseket is ugyanitt tartják vasárnaponként 9–11–1 órai kezdettel. Csak egyetemi és főiskolai hallgatóknak hirdették meg a film-esztétikai kör hat féléves programját, ahol dr. Molnár Istvánnak, a Filmtudományi Intézet tudományos osztályvezetőjének irányításával az alapvető ismeretektől a legújabb eredményekig vizsgálják a filmtörténetet.

Új filmek

Boszorkányper

Eredeti dokumentumok alapján készült a csehslavák *Boszorkányper* című filmje — mind a hajdan történtek időpontjának, mind pedig helyszínének megjelölésével.

Ami a történeti hűséget illeti, avval nincs is baj. Múzeumból való a boltives várkastély bútorai, a rég elporladt ruhákat példázák a jelmezek, s természetesen, maga a boszorkányüldözés inkvizíció fogásait is pecsételte oklevelek, szakadozott kódexek feljegyzései szerint állították össze.

És a néző már a film első negyedórájában ásitozni kezd. Hiába csöpög a vér, hiába rezgetnek dobhártyát a kiáltások, a histeria egyre érdektelenebbé válik. s végül egy-két túldramatizált jelenet már-már csendes kuncogásra is késztet.

Pedig Otakar Vavránek, a film rendezőjének aligha volt célja a vidámitás. Elborzasztani akart ő, a tragikus eseményeket a maguk sötét színeivel feldézni.

Szándéka azonban — a túlpadagolt vérmennyiség és a túl erőse parancsolt jai-gatások miatt — visszajára fordult, s az lett belőle,

L. A.